

Νέα Ελληνικά

γενικής παιδείας

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι: Διατομικές και Διαπροσωπικές σχέσεις

«Μέσα σε μια πόλη», παρατηρεί ο Max Weber, «είναι αδύνατο να γνωρίσουμε όλους τους γείτονές μας με τρόπο τόσο οικείο όσο σε μια περιορισμένη αγροτική κοινότητα».

Και ο George Simmel θεωρεί αυτή τη συμπεριφορά «ένα είδος άμυνας του ψυχικού μας μηχανισμού απέναντι στο πλήθος και στην ένταση των ερεθισμών που δεχόμαστε καθημερινώς από την **πολυκοσμία**». Αν επιτρέπαμε στον εαυτό μας να αντιδρά συναισθηματικά σε κάθε πρόσωπο από εκείνα που **αναγκάζεται** να συναντά και να σχετίζεται μέσα σε μια πόλη, το πνεύμα μας θα πάθαινε τέτοια υπερφόρτωση από πληροφορίες και εντυπώσεις, ώστε θα πέφταμε σε μια **απερίγραπτη διανοητική** κατάσταση.

Η σύγχρονη πόλη αποτελείται από ένα άλλο ποσόν, αλλά και από ένα άλλο ποιόν ανθρώπων. Δεν είναι τόσο ο αριθμός των ανθρώπων με τους οποίους είμαστε αναγκασμένοι να συμβιώνουμε μέσα σε μια μεγάλη πόλη που μας κάνει να τους απροσωποποιούμε, αλλά ένας βαθύτερος ψυχικός μετασχηματισμός που μας έχει εσωτερικά μεταλλάξει από την ώρα που εγκαταλείψαμε την απλή μορφή της ζωής του χωριού και γίναμε αστοί, περάσαμε δηλαδή από μια λιγότερο σε μια περισσότερο εξελιγμένη τεχνοοικονομικά κοινωνία. Το πολυώροφο σπίτι με τις οριζόντιες ιδιοκτησίες, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το εμπορικό γραφείο με τα τηλέφωνα και το διαδίκτυο, το εργοστάσιο με τον αυτοματισμό του, ο κυβερνητικός μηχανισμός με τα αναρίθμητα πλοκάμια του, το νυχτερινό κέντρο με τους ετερόκλητους θαμώνες του έχουν δώσει άλλο ρυθμό στη ζωή μας και άλλο προσανατολισμό στο πνεύμα μας. Δεν αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο ούτε **αποτιμούμε** τον εαυτό μας και τους συνανθρώπους μας όπως άλλοτε: τότε δηλαδή που τον οικισμό ολόκληρο τον αποτελούσαν στενοί συγγενείς, που το χωράφι και το κοπάδι ήσαν οι πηγές βιοπορισμού μας και που για να ξεδώσουμε περιμέναμε την εμποροπανήγυρη της περιοχής.

Τη μεταβολή που επήλθε την εκφράζει ο νέος τρόπος με τον οποίο βλέπουμε τον άλλο γύρω μας. Δεν είναι πια μια επώνυμη υπόσταση με την προσωπική της ιστορία που διασταυρώνεται με τη δική μας και επομένως μας ενδιαφέρει, αλλά η μονάδα ενός ομοιογενούς πλήθους που έχει ένα και μόνο χαρακτηριστικό: εκείνο που προσφέρεται να ανταποκριθεί σε μια χρεία* της στιγμής, και για τούτο μόλις ικανοποιηθεί αυτή η ανάγκη τον ξεχνούμε. Όλοι γύρω μας ταυτίζονται με το έργο που εκτελούν: ο Ν.Π. είναι ένας από τους εφημεριδοπώλες, η Κ.Ψ. μια από τις μαγειρίσσες κ.ο.κ., επομένως το ατομικό τους όνομα, το «πρόσωπό» τους περισεύει. Έτσι, όλοι οι πολίτες της ίδιας ειδικότητας μπορούν στα μάτια μας να αντικαταστήσουν ο ένας τον άλλον.

Ακριβά πληρώσαμε και θα πληρώσουμε ακόμη τις τολμηρές πρωτοβουλίες που παίρνει με την **αποδιοργάνωση** της ατομικής ζωής ο τεχνοοικονομικός πολιτισμός μας.

Ένας νέος τύπος ανθρώπου έρχεται με γοργό ρυθμό στην επιφάνεια, που δεν πιστεύει πια στην αξία του ανθρώπου ως Ανθρώπου, αλλά τον λογαριάζει με το μέτρο που αποτιμά τα πράγματα γύρω του: «τι έχω να κερδίσω» ή «τι έχω να ζημιωθώ» απ' αυτόν;», με αποτέλεσμα ν' αδειάζει και ο ίδιος από τον εαυτό του, να βυθίζεται στην ανωνυμία. Μήπως η σημερινή υπαρξιακή φιλοσοφία που κάνει έκκληση στον άνθρωπο να ξαναβρεί και να τιμήσει την ελεύθερη και υπεύθυνη, την προσωπική και επώνυμη «υποκειμενικότητά» του, είναι μια κραυγή οργής και διαμαρτυρίας γι' αυτή την ψυχική αποσάρθρωση;»

Ε. Παπανούτσος

**χρεία: ανάγκη, χρησιμότητα*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: η κοινωνία της παρόρμησης & τα social media

Μια περιδιάβαση στον εικονικό κόσμο της δικτύωσης προσφέρει ένα ζωντανό παράδειγμα όλων των στοιχείων της σύγχρονης «κοινωνίας της παρόρμησης», της κοινωνίας που εστιάζει στον βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αντί στον μακροπρόθεσμο. Ο ναρκισσισμός συνδυάζεται με τις **στιγμιαίες** επιβραβεύσεις και δημιουργεί μια πρωτόγνωρη συνθήκη. **Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μάς επιτρέπουν να γίνουμε διάσημοι** στο δικό μας δίκτυο και μας ενθαρρύνουν να επιδεικνύουμε τη ζωή μας, τις διακοπές μας, τα παιδιά μας, τι φάγαμε για πρωινό, τα κατοικίδια μας, τις σκέψεις μας, μας ενθαρρύνουν να τα επιδεικνύουμε αυτά και να τα μεταδίδουμε μ' έναν τρόπο που θα ήταν αδιανόητος πριν από 20 χρόνια. Ουσιαστικά, αυτοδιαφημιζόμαστε. **Πρωθούμε** τους εαυτούς μας σαν να είμαστε brands, σαν να είμαστε προϊόντα, και είναι ενδιαφέρον αυτό, γιατί οι άνθρωποι -και ιδιαίτερα οι έφηβοι- **καταλαβαίνουν** από την αρχή ότι πρέπει να εμπορεύονται τους εαυτούς τους μέσω των δράσεων και των εικόνων τους.

Είμαι 54 ετών, και μερικές φορές φαντάζομαι πώς θα ήταν αν, όταν ήμουν στο Λύκειο συμπεριφερόμουν όπως συμπεριφέρονται οι άνθρωποι σήμερα. Τι θα έκανα, λοιπόν, τη δεκαετία του '70; Θα σηκωνόμουν νωρίς το πρωί με μια πολαρόντ, για να αρχίσω να φωτογραφίζω το πρωινό μου, το κατοικίδιό μου, τη μητέρα μου, τον πατέρα μου, και τον εαυτό μου φυσικά, και, αφού έπαιρνα όλες αυτές τις φωτογραφίες, θα είχα στα χέρια μου ένα πακέτο φωτογραφιών με το οποίο θα πήγαινα στο σχολείο, όπου θα έδειχνα μία-μία αυτές τις φωτογραφίες ζητώντας απ' τους συμμαθητές μου να πουν ότι τους αρέσουν. Αν το έκανα αυτό στο σχολείο μου, θα έτρωγα ξύλο, γιατί κανένας δεν επιτρεπόταν να αυτοδιαφημίζεται έτσι.

Τώρα, όμως, το κάνουμε αυτό σε καθημερινή βάση. Είναι **υπέροχο** να κρατάς επαφή με ανθρώπους μέσω του Facebook, να βλέπεις τι κάνουν και να μαθαίνεις τα νέα τους, υπάρχει σίγουρα κάτι ελκυστικό σε όλο αυτό, αλλά, αν η διαδικασία της αυτοδιαφήμισης δυσκολεύει το άτομο να δει τον υπόλοιπο κόσμο, με άλλα λόγια, αν ο εαυτός γίνει τόσο μεγάλος σαν ένας τεράστιος πλανήτης που καλύπτει την όρασή μας και μάς εμποδίζει να δούμε τον υπόλοιπο κόσμο, τότε υπάρχει πρόβλημα.

Οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν εξαιρετικές δυνατότητες αλλά κομίζουν και σοβαρές προκλήσεις. Εάν, π.χ., είμαι γιατρός κι έχω μπροστά μου έναν βαριά ασθενή, το

να μπορώ εκείνη τη στιγμή να πάρω την ταμπλέτα μου και να επικοινωνήσω μ' έναν συνάδελφο σε μια άλλη χώρα, και μαζί να κάνουμε τη διάγνωση εντός λεπτών, σώζοντας μια ζωή, είναι φανταστικό. Εάν, όμως, χρησιμοποιώ το μεγαλύτερο μέρος αυτής της ικανότητας για να ικανοποιώ απλώς ατομικές επιθυμίες, και την ίδια στιγμή να μη χρησιμοποιώ αυτή την τεχνολογία για να ικανοποιώ μακροπρόθεσμες ανάγκες, τότε με το χρόνο αυτούπονομεύομαι. Φανταστείτε έναν κόσμο που κάθετα μονίμως μπροστά από ένα βιντεοπαιχνίδι, λαμβάνοντας διαρκώς στιγμιαίες ικανοποιήσεις με αυτόν και μόνο τον τρόπο, αυτό ξεκάθαρα είναι ένα σοβαρό πρόβλημα.

Μπορούμε, ωστόσο, να διαχωρίσουμε τη θέση μας απ' την «κοινωνία της παρόρμησης», σπάζοντας τους δεσμούς ανάμεσα στον εαυτό και σε κάποια στοιχεία της «κοινωνίας της παρόρμησης». Μπορείς, για παράδειγμα, να αποσυνδεθείς απ' το διαδίκτυο ή να γίνεις πολύ πιο προσεκτικός με το πόσο χρόνο ξοδεύουν τα παιδιά σου καλωδιωμένα. Έχω φίλους που ξυπνούν στις 3 το πρωί για να τσεκάρουν το τηλέφωνό τους, καταστρέφοντας τον ύπνο τους. Υπάρχουν τρόποι να κάνεις πίσω και να χρησιμοποιήσεις αυτές τις εκπληκτικές τεχνολογίες ως εργαλεία. Φανταστείτε έναν ξυλουργό, μ' ένα εκπληκτικό σετ εργαλείων και δεξιοτήτων, να ξυπνά στις 3 το πρωί για να βγει έξω να ψωνίσει υλικά σε μαγαζί. Γιατί του είναι αδιανόητο; Γιατί εργάζεται κατά τη διάρκεια της ημέρας και ξέρει πότε να σταματήσει τη δουλειά για να εστιάσει στην οικογένεια και την υπόλοιπη ζωή του.

Αν λειτουργούσαν πιο αποτελεσματικά τα Μαζικά Μέσα, ίσως το πρόβλημα να ήταν μικρότερο. Αλλά κι εκεί η παρόρμηση έχει πάρει τα ηνία. Έχω αρχίσει να πιστεύω ότι ένα μεγάλο πρόβλημα με τη δημοσιογραφία, με τους δημοσιογράφους και τα Μαζικά Μέσα είναι ότι οι δημοσιογράφοι, αντί να βγαίνουν έξω στον κόσμο να συνομιλούν και να βλέπουν τα πράγματα όπως είναι, βασίζονται στο διαδίκτυο και σ' ένα-δύο τηλεφωνήματα που θα κάνουν, ξεχνώντας ότι, μόλις βγεις έξω και μιλήσεις με τους ανθρώπους, συνειδητοποιείς συχνά ότι οι ιδέες/ πληροφορίες που πήρες απ' το διαδίκτυο είναι εντελώς λάθος.

Π. Ρόμπερτς, «Κ» της Καθημερινής, 29.05.2016 (Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ: Αικατερίνη Τεμπέλη, *Εξομολόγηση*

Τρέφομαι με τηλεοπτικά προγράμματα.

Φορτίζω την καρδιά μου κάθε μέρα.

Οι μπαταρίες έγιναν πια τόσο απαραίτητες όσο δεν υπήρξαν τα οράματα.

Περνάω το χρόνο μου διαβάζοντας e-mail – η ποίηση είναι εξαιρετικά επώδυνη.

Ξεχνάω συνεχώς το password της συνείδησής μου.

Χρειάζομαι τις καταστροφές οπωσδήποτε. Να θυμάμαι ότι είμαι ζωντανή...

Δοξάζω το πλαστικό και το νίκηλ, τα κινητά τηλέφωνα και τους σταρ
ανεξαιρέτως.

Δεν φαντάζομαι χρόνο χωρίς καλώδια. Πώς να περάσει μια νύχτα στο σκοτάδι;

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟ

Προτεινόμενα Θέματα Β' ΓΕ.Λ. – Προετοιμασία Γ'

B3

Έχω εικονικό σπίτι, εικονικά ζώακια και εικονικούς φίλους... Έναν ολόκληρο κόσμο σε ένα πληκτρολόγιο.

Θα 'θελα να ταξιδεύω αλλά είναι τόσο τρομακτικό, να κουβαλάς παντού μόνο τον εαυτό σου.

Δε θέλω ν' απαντήσω σ' άλλες ερωτήσεις. Απαιτώ την τετράγωνη λογική. Να μην ακούω πια, για τις σκουριές των δακρύων και τους ιδιτισμούς των νυσταγμένων τρένων.

Η γενιά μου είναι κουρασμένη. Από αναλύσεις, εξηγήσεις, ιδεολογίες, επαναστάσεις, ετεροπροσδιορισμούς και μισαλλοδοξίες.

Κουρασμένη απ' τα ερωτικά τραγούδια, τις φοβίες, τον αριθμισμό¹ και τα πυροτεχνήματα.

Δεν ξέρουμε πώς καίει η χαρά το νου και πώς σπαράζει η ψυχή στην ωραιότητα. Απ' όλα τα χρώματα μάς άφησαν το γκριζο, μα ένα κόκκινο στοιχειώνει τα όνειρά μας.

Λένε πως αυτομόλησε² ο Θεός, αλλά εγώ πιστεύω σε μια Έξοδο Κινδύνου.

¹ αριθμικός: τάση για γρήγορη ανάδειξη με τη χρήση οποιουδήποτε μέσου

² αυτομολώ: καταφεύγω στις τάξεις του εχθρού

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να πυκνώσεις τις τρεις τελευταίες παραγράφους του ΚΙΙ σε 60 λέξεις περίπου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1α. Να χαρακτηρίσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες τις παρακάτω φράσεις σύμφωνα με τα ΚΙ, ΚΙΙ:

- i. Η «κοινωνία της παρόρμησης» συνδέεται με παροδικές επιβεβαιώσεις. [ΚΙΙ]
- ii. Τα social media μάς περιορίζουν στο στενό οικογενειακό μας περιβάλλον. [ΚΙΙ]
- iii. Η λειτουργία της «κοινωνίας της παρόρμησης» είναι πλήρως αποσυνδεδεμένη από τη λειτουργία των Μαζικών Μέσων. [ΚΙΙ]
- iv. Στο ετερόκλητο πλήθος των σύγχρονων μεγαλουπόλεων κάθε άνθρωπος διατηρεί την προσωπική του ταυτότητα. [ΚΙ]
- v. Στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν αλλάξει τα κριτήρια αξιολόγησης τόσο για το περιβάλλον όσο και για τους ανθρώπους.

Μονάδες 10

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟ

Προτεινόμενα Θέματα Β' ΓΕ.Λ. – Προετοιμασία Γ'

B3

B2α. Ο συντάκτης του ΚΙ επιλέγει να ξεκινήσει το κείμενό του με μία αναφορά σε λόγια τρίτων. Να αιτιολογήσεις την επιλογή του.

Μονάδες 7

B2β. «Είμαι 54 ετών ... να αυτοδιαφημίζεται έτσι». Να εντοπίσεις τον **τρόπο ανάπτυξης** στην παραπάνω παράγραφο του ΚΙΙ και να εξηγήσεις πώς υπηρετεί την προθετικότητα του συντάκτη.

Μονάδες 8

B3α. προσφέρει, στιγμιαίες, καταλαβαίνουν, οικείο, αναγκάζεται, αποτιμούμε, αποδιοργάνωση: Να γράψεις ένα συνώνυμο για κάθε λέξη με το νόημα του κειμένου. Στη συνέχεια να τις χρησιμοποιήσεις σε δικές σου περιόδους λόγου (σε όποιο γραμματικό τύπο θέλεις).

Μονάδες 7

B3β. Να ξαναγράψεις τις παρακάτω περιόδους στην **αντίθετη φωνή**. Τι αλλάζει ως προς το ύφος;

- Οι νέες τεχνολογίες προσφέρουν εξαιρετικές δυνατότητες αλλά κομίζουν και σοβαρές προκλήσεις»
- Τη μεταβολή που επήλθε την εκφράζει ο νέος τρόπος.

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Σε ένα κείμενο 200 λέξεων, να αναλύσεις τις διαφορές ανάμεσα στη σημερινή «ψηφιακή» γενιά και στις παλιότερες γενιές και να εστιάσεις στη μοναξιά της ηρωίδας. Να αξιοποιήσεις τουλάχιστον τέσσερις(4) κειμενικούς δείκτες. Συμμερίζεσαι τα συναισθήματά της;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σε ομιλία 350 - 400 λέξεων που θα γράψεις για να εκφωνήσεις σε εκδήλωση του σχολείου σας, με θέμα τις ανθρώπινες σχέσεις στη σύγχρονη εποχή, απευθυνόμενος σε καθηγητές, γονείς, μαθητές, να εκθέσεις: α. τα χαρακτηριστικά της γνήσιας φιλίας όπως εσύ την αντιλαμβάνεσαι και β. την άποψή σου σχετικά με τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης/ διαδικτύου στη δημιουργία σχέσεων φιλίας. *Πανελλαδικές ΓΕ.Λ.*